

EĞİTİM EKOSİSTEMİNDE

ŞİDDET:

KURUMLAR ARASI KOORDİNASYON
VE SORUMLULUKLAR
ÇALIŞTAY RAPORU

EĞİTİM-BİR-SEN YAYINLARI : 42

Sahibi	: Eğitim-Bir-Sen Adına Ali YALÇIN Genel Başkan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	: Muammer KARAMAN Genel Başkan Yardımcısı
Yayın Kurulu	: Talat YAVUZ Mesut ÖNER Abdülaziz AYDIN Muammer KARAMAN Ramazan ÇAKIRCI Ali DENİZ
Proje Yöneticisi	: Ali DENİZ Genel Başkan Yardımcısı
Yazar	: Prof. Dr. Emrah AKBAŞ
Grafik Tasarım	: Ertan Güldibi
Baskı, Tarihi ve Adet	: Semih Ofset / 9.06.2026 / 1000 Adet
ISBN	: 978-625-7955-69-0
Adres	: Zübeyde Hanım Mahallesi Sebze Bahçeleri Caddesi No: 86 Kat: 14-15-16 Altındağ-Ankara/TÜRKİYE
Tel	: (0312) 231 23 06
Faks	: (0312) 230 65 28
Web Sitesi	: www.ebs.org.tr
E-posta	: ebs@ebs.org.tr

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
GİRİŞ	7
TEMEL SORUN ALANLARI	9
Aile ve Erken Dönem Faktörleri	9
Okul ve Eğitim Sistemi	10
Okul Güvenliği ve Altyapı	11
Hukuki ve Kurumsal Yapı	12
Medya ve Dijital Etki	13
Toplumsal Dinamikler	14
Erken Uyarı ve Önleme	15
SORUNLARIN SİSTEMSEL NEDENLERİ	17
ÇÖZÜM VE POLİTİKA ÖNERİLERİ	18
Önleyici ve Erken Müdahaleyi Hedefleyen Politikaları	18
Aile Odaklı Politikalar	19
Eğitim Sistemi Reformları	21
Okul Güvenliği	22
Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler	23
Medya ve Dijital Alan Düzenlemeleri	24
Toplumsal ve Kültürel Politikalar	25
EYLEM PLANI	26
SONUÇ	27
SEMPOZYUMDAN KARELER	29

SUNUŞ

Eğitim, bir toplumun sadece bilgi üretme ve aktarma süreci değil; aynı zamanda insan yetiőtirme, değer inşa etme ve geleceği őekillendirme sorumluluğudur. Bu nedenle eğitim ortamlarında ortaya çıkan her türlü şiddet davranıőı, yalnızca bireysel bir sorun olarak değil; toplumsal yapımızı, aile kurumumuzu, dijital kúltürümüzü ve kurumsal iőleyiőimizi doğrudan ilgilendiren çok boyutlu bir mesele olarak değerlendirilmelidir.

Son yıllarda eğitim ortamlarında yaőanan őiddet olayları, akran zorbalığından dijital őiddete, okul iči saldırılardan psikolojik dıőlanmaya kadar uzanan geniő bir risk alanının giderek büyüdüğünü göstermektedir. Özellikle çocuklarımızın yalnızlaőması, aidiyet duygusunun zayıflaması, dijital dünyanın kontrolsüz etkileri ve toplumsal dayanıőma kúltüründeki aőınma, eğitim ekosistemini daha kırılgan hale getirmektedir. Bu durum, meseleyi yalnızca disiplin veya güvenlik ekseninde değil; insanı merkeze alan bütüncül bir yaklaőımla ele alma sorumluluğunu hepimizin önüne koymaktadır.

Eğitim-Bir-Sen olarak bizler, eğitimi yalnızca akademik başarı üzerinden değerlendiren anlayıőın eksik olduğuna inanıyoruz. Çünkü eğitim; vicdanı, merhameti, sorumluluğu, empatiyi ve birlikte yaőama kúltürünü de inşa etmek zorundadır. Güçlü bir toplum ancak güçlü bir eğitim ekosistemiyle mümkündür. Güvenli, kapsayıcı ve insani yönü güçlü okullar inşa etmek ise yalnızca öğretmenlerin ya da okul yöneticilerinin değil; aileden medyaya, yerel yönetimlerden kamu kurumlarına kadar herkesin ortak sorumluluğudur.

Bu anlayışla düzenlediğimiz “Eğitim Ekosisteminde Şiddet: Kurumlar Arası Koordinasyon ve Sorumluluklar Çalıştayı”, meselenin farklı boyutlarını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalıştay boyunca akademisyenlerimiz, eğitim yöneticilerimiz, öğretmenlerimiz, rehberlik uzmanlarımız, güvenlik birimleri temsilcilerimiz ve medya mensuplarımız önemli değerlendirmelerde bulunmuş; eğitimde şiddetin nedenleri, mevcut yapısal sorunlar ve çözüm yolları kapsamlı biçimde ele alınmıştır.

Bu rapor, yalnızca sorunları tespit eden bir çalışma değildir. Aynı zamanda önleyici yaklaşımı merkeze alan, erken müdahale mekanizmalarını güçlendirmeyi hedefleyen, aileyi sürecin asli paydaşı olarak gören ve kurumlar arası koordinasyonu esas alan bir yol haritası niteliği taşımaktadır. Çünkü inanıyoruz ki çocuklarımızı korumanın yolu, onları sistem dışına itmekten değil; anlamaktan, desteklemekten ve birlikte güçlü bir eğitim iklimi oluşturmaktan geçmektedir.

Şiddetin normalleşmediği, çocuklarımızın kendilerini güvende hissettiği, öğretmenin itibar gördüğü ve okulun yeniden güven, aidiyet ve umut mekânı haline geldiği bir eğitim ekosistemi hepimizin ortak hedefidir.

Bu çalıştayın gerçekleştirilmesine katkı sunan tüm katılımcılara, uzmanlara ve eğitim paydaşlarına teşekkür ediyor; hazırlanan bu raporun eğitim politikalarına, toplumsal farkındalığa ve çözüm süreçlerine katkı sunmasını temenni ediyorum.

GİRİŞ

Eğitim ortamlarında şiddet olgusu, son dönemde Türkiye’de yaşanan okul temelli saldırı vakalarıyla birlikte yeniden ve daha güçlü bir biçimde gündeme gelmiştir. Bu gelişmeler, okulun yalnızca akademik bilgi aktarılan bir alan olmadığını; aynı zamanda çocukların sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimlerinin şekillendiği kritik bir toplumsal alan olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Özellikle akran zorbalığı, okul içi şiddet ve dijital ortamlardan beslenen saldırgan davranışların görünürlüğünün artması, konunun çok boyutlu bir perspektifle ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu çerçevede, 22 Nisan 2026 tarihinde gerçekleştirilen “Eğitim Ekosisteminde Şiddet: Kurumlar Arası Koordinasyon ve Sorumluluklar” başlıklı çalıştay, yakın dönemde Türkiye’de meydana gelen okul saldırıları ve şiddet olayları bağlamında, sorunun farklı boyutlarını tartışmak amacıyla düzenlenmiştir. Çalıştay; akademisyenler, okul yöneticileri, öğretmenler, rehberlik uzmanları, güvenlik birimleri temsilcileri ve medya mensuplarını bir araya getirerek, konunun çok paydaşlı bir bakış açısıyla ele alınmasına imkân sağlamıştır.

Çalıştayın temel amacı, eğitimde şiddet olgusunu yalnızca bireysel vakalar üzerinden değil; aile yapısı, çevre, okul iklimi, kurumsal işleyiş, medya etkisi

ve dijital ortamlar gibi birbirini etkileyen alanlar çerçevesinde değerlendirmek ve sahadaki deneyimler üzerinden ortak bir farkındalık zemini oluşturmaktır. Bu doğrultuda, çalıştay süreci klasik anlamda akademik bir veri toplama ve analiz çalışmasından ziyade; katılımcıların doğrudan deneyimlerini paylaştığı, güncel gelişmeler üzerinden değerlendirmeler yaptığı ve sorun alanlarını birlikte tartıştığı bir yapı olarak kurgulanmıştır.

Bu yönüyle çalıştay, odak grup yaklaşımıyla, farklı kurumsal ve mesleki arka planlardan gelen katılımcıların etkileşim içinde görüşlerini ortaya koyduğu bir istişare süreci olarak yürütülmüştür. Tartışmalar sırasında, eğitim ortamlarında şiddetin nedenlerine ilişkin farklı bakış açıları ortaya konmuş; mevcut uygulamalardaki aksaklıklar, kurumsal koordinasyon sorunları ve önleyici mekanizmaların yetersizliği gibi konular öne çıkmıştır.

Bu rapor, söz konusu çalıştayda dile getirilen görüşlerin, saha deneyimlerinin ve grup tartışmaları sırasında ortaya çıkan ortak değerlendirmelerin derlenmesiyle hazırlanmıştır. Raporun amacı, eğitim ortamlarında şiddet olgusuna ilişkin mevcut durumu bütüncül bir çerçevede ortaya koymak; farklı aktörlerin perspektiflerini görünür kılmak ve ilgili politika tartışmalarına katkı sunabilecek bir değerlendirme zemini oluşturmaktır.

TEMEL SORUN ALANLARI

Çalıştay sürecinde gerçekleştirilen tartışmalar ve katılımcıların saha deneyimlerine dayalı değerlendirmeleri, eğitimde şiddet olgusunun tek bir nedene indirgenemeyecek kadar çok boyutlu ve katmanlı bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymuştur. Farklı kurumsal ve mesleki perspektiflerden gelen katkılar doğrultusunda, sorunun; aile yapısından çevre ve okul ortamına, hukuki çerçeveden medya ve dijital etkilere kadar geniş bir alana yayıldığı görülmüştür. Bu kapsamda aşağıda sunulan temel sorun alanları, çalıştay sırasında öne çıkan ortak tespitlerin tematik olarak sınıflandırılmasıyla oluşturulmuş olup, eğitim ekosistemi içinde şiddetin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan başlıca yapısal ve işlevsel sorunları bütüncül bir çerçevede ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Aile ve Erken Dönem Faktörleri

Eğitimde şiddet olgusunun anlaşılmasında, çocuğun içinde yetiştiği aile ortamı ve erken çocukluk dönemi belirleyici bir rol oynamaktadır. Çalıştay tartışmalarında, şiddetin yalnızca okul içinde ortaya çıkan bir sorun olmadığı; aksine çoğu zaman aile içi iletişim, ebeveyn tutumları ve erken dönem gelişim süreçlerinde yaşanan eksikliklerin bir sonucu olarak şekillendiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda aile, yalnızca çocuğun bakımını üstlenen bir yapı değil; aynı zamanda duygusal gelişim, sınır koyma, değer aktarımı ve sosyal davranışların inşasında temel belirleyici aktör olarak öne çıkmaktadır. Ancak mevcut durumda ailelerin bu rolü yerine getirme kapasitesinde çeşitli zayıflıklar olduğu ve bu zayıflıkların çocukların davranışlarına doğrudan yansdığı görülmektedir. Aile ve erken dönem faktörlerine dair ortak sorun alanları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Ailenin çocuk üzerindeki sorumluluğunun belirsizliği
- Ebeveynlik yükümlülüklerinin ihmal edilmesi
- Aile içi iletişim zayıflığı
- Çocukların duygusal ve davranışsal gelişiminde eksiklikler
- Aileye yönelik destek ve yaptırım mekanizmalarının yetersizliği
- Çocukların yaşadıkları sorunları aileleriyle paylaşmaktan çekinmeleri (yasaklanma ve cezalandırılma korkusu)
- Ailelerin uzman ve rehberlik yönlendirmelerini uygulamaması veya süreci takip etmemesi
- Ailelerin sorunları inkâr etmesi (“Benim çocuğum yapmaz” yaklaşımı)
- Çocuklarda “görülme”, “değersizlik” ve “aidiyet eksikliği” duygusunun oluşması
- Ailelerin okulu bir eğitim kurumu yerine bakım/denetim alanı olarak görmesi
- Dijital ortamda çocukların yeterli ebeveyn rehberliği olmadan yalnız bırakılması

Okul ve Eğitim Sistemi

Çalıştay kapsamında yapılan değerlendirmeler, eğitim sisteminin mevcut yapısının şiddeti önleme ve riskleri erken aşamada yönetme konusunda yeterince işlevsel olmadığını ortaya koymuştur. Katılımcılar, özellikle disiplin mekanizmalarının etkisini yitirdiğini, öğretmenlerin müdahale yetkisinin zayıfladığını ve sistemin öğrencilerin davranışsal ve duygusal gelişimini yeterince destekleyemediğini vurgulamıştır.

Bununla birlikte eğitim sisteminin ağırlıklı olarak akademik başarıya odaklanması, öğrencilerin sosyal, duygusal ve değer temelli gelişim alanlarının ihmal edilmesine yol açmakta; bu durum özellikle risk altındaki öğrencilerin sistem içinde tutunmasını zorlaştırmaktadır. Çalıştayda ayrıca, şiddet davranışlarının çoğu zaman ani değil; zamanında fark edilmeyen küçük sorunların birikmesi sonucu ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda eğitim sistemi, yalnızca öğretim süreçlerini yöneten bir yapı değil; aynı zamanda riskleri erken tespit eden, yönlendiren ve kapsayan bir mekanizma olarak yeniden ele alınmalıdır. Okul ve eğitim sistemine dair ortak sorunları aşağıdaki gibidir:

- Disiplin mekanizmalarının işlevsizleşmesi ve uygulamada tutarsızlıklar yaşanması
- Disiplin süreçlerine dış müdahalelerin (şikâyet mekanizmaları vb.) artması nedeniyle öğretmen ve idarecilerin müdahale etmekten kaçınması
- Öğretmen otoritesinin zayıflaması ve mesleki yetki alanının daralması
- Öğretmenlerin sınıf yönetimi, kriz yönetimi ve şiddetle baş etme konusunda yeterince desteklenmemesi
- Rehberlik hizmetlerinin riskleri tespit etmesine rağmen yaptırım ve takip gücünün sınırlı kalması
- Rehberlik servislerinin yönlendirmelerinin aile tarafından uygulanmaması durumunda sürecin kesintiye uğraması
- Akademik başarı odaklı sistemin sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimi geri plana itmesi
- Rekabetçi eğitim yapısının öğrenciler arasında iş birliği yerine çatışma ve karşılaştırma kültürünü beslemesi
- Sanat, spor ve ifade alanlarının yetersizliği nedeniyle öğrencilerin enerjilerini sağlıklı şekilde yönlendirememesi
- Okul terkleri, devamsızlık ve başarısızlık süreçlerinde erken yönlendirme mekanizmalarının yetersiz kalması
- Problemleri davranış gösteren öğrencilerin sistem içinde desteklenmek yerine okul değişimi veya dışlanma yoluyla sistem dışına itilmesi
- Küçük ölçekli çatışmaların (zorbalık, dışlama, hakaret vb.) erken aşamada fark edilip müdahale edilmemesi
- Okul yönetimlerinin pedagojik rolün ötesinde çok sayıda idari ve operasyonel yük altında kalması

Okul Güvenliği ve Altyapı

Çalıştay tartışmalarında eğitim sisteminin mevcut yapısının, şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında yalnızca pasif bir zemin değil, bazı durumlarda doğrudan etkili bir faktör olduğu vurgulanmıştır. Okulların yalnızca akademik başarıya odaklanan yapısı, öğrencilerin sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimlerini ikinci plana itmekte, bu durum özellikle risk altın-

daki çocukların sistem içinde görünmez hale gelmesine yol açmaktadır. Ayrıca disiplin mekanizmalarının işlevselliğini yitirmesi, öğretmen ve okul yönetimlerinin yetki alanlarının daralması ve rehberlik hizmetlerinin sınırlı müdahale kapasitesi, eğitim kurumlarının önleyici rolünü zayıflatmaktadır. Bu bağlamda okul, sorunların üretildiği değil ancak biriktiği ve görünür hale geldiği bir alan olarak öne çıkmaktadır. Okul güvenliği ve altyapıya dair ortak sorunları aşağıdaki gibidir:

- ↘ Disiplin mekanizmalarının işlevsizleşmesi ve caydırıcılığını yitirmesi
- ↘ Öğretmen otoritesinin zayıflaması ve mesleki yetkinin aşınması
- ↘ Okul içi disiplin süreçlerine dış müdahaleler (şikâyet mekanizmaları vb.) nedeniyle uygulama zorlukları
- ↘ Rehberlik hizmetlerinin sınırlı etkisi ve yaptırım gücünün olmaması
- ↘ Akademik başarı odaklı sistemin sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimi geri plana itmesi
- ↘ Rekabetçi eğitim yapısının öğrenciler arasında çatışmayı artırması
- ↘ Her öğrencinin aynı akademik modele zorlanması ve bireysel farklılıkların yeterince gözetilmemesi
- ↘ Okul terkleri, devamsızlık ve öğrencilerin uygun olmayan eğitim ortamlarına yönlendirilmesi
- ↘ Okuldan uzaklaştırma uygulamalarının sorunu çözmek yerine öğrenciyi sistem dışına itmesi
- ↘ Okul yöneticilerinin eğitim dışı çok sayıda rol ve sorumluluğu üstlenmek zorunda kalması
- ↘ Okulların giderek eğitim kurumu olmanın ötesinde kriz yönetimi ve sosyal sorun çözme alanına dönüşmesi

Hukuki ve Kurumsal Yapı

Çalıştay tartışmalarında hukuki ve kurumsal yapıya ilişkin en belirgin bulgu, mevcut mevzuatın büyük ölçüde var olmasına rağmen uygulama ve denetim boyutunda ciddi aksaklıkların yaşandığı yönündedir. Katılımcılar, eğitimde şiddetle mücadeleyle yönelik düzenlemelerin ve kurumlar arası protokollerin kâğıt üzerinde kapsamlı olmasına rağmen, sahada bu düzenlemelerin nasıl uygulanacağına dair belirsizliklerin bulunduğunu vurgu-

lamıştır. Özellikle kurumlar arası görev ve sorumlulukların netleşmemesi, müdahale süreçlerinde koordinasyon eksikliğine yol açmakta; bu durum risklerin erken aşamada yönetilmesini zorlaştırmaktadır. Bu çerçevede hukuki ve kurumsal yapı, yalnızca düzenleyici bir çerçeve olarak değil; aynı zamanda etkin uygulama, izleme ve hesap verebilirlik mekanizmalarıyla birlikte ele alınması gereken bir alan olarak öne çıkmaktadır. Hukuki ve kurumsal yapıya dair ortak sorunları aşağıdaki gibidir:

- ↘ Önleyici mekanizmalar yerine cezaya dayalı yaklaşımın baskın olması
- ↘ “Koruma mı ceza mı?” ikilemi ve çocuk odaklı yaklaşımın netleşmemesi
- ↘ Aile, okul ve devlet sorumluluklarının net olmaması
- ↘ Mevzuatın uygulanmasında denetim eksikliği ve uygulamaların sahada karşılık bulmaması
- ↘ Kurumlar arası koordinasyon zafiyeti ve veri paylaşımının yetersizliği
- ↘ Kurumlar arası iş birliğine yönelik protokollerin var olmasına rağmen etkin şekilde işletilmemesi
- ↘ Risk tespiti sonrası müdahale sürecinde “kimin ne yapacağına” dair belirsizlik
- ↘ Standart müdahale ve takip protokollerinin eksikliği veya uygulanmaması
- ↘ Her vaka için süreçlerin yeniden başlatılması ve kurumsal sürekliliğin sağlanamaması
- ↘ Sorumlulukların dağılık olmasına rağmen hesap verebilirlik mekanizmalarının zayıf kalması

Medya ve Dijital Etki

Çalıştay tartışmalarında medya ve dijital ortamların, eğitimde şiddet olgusunun yalnızca yansıtıcısı değil; aynı zamanda yeniden üreten ve yaygınlaştıran bir unsur haline geldiği vurgulanmıştır. Özellikle şiddet içeriklerinin kontrolsüz biçimde dolaşıma girmesi, olayların kısa sürede geniş kitlelere ulaşmasına ve benzer davranışların tetiklenmesine zemin hazırlamaktadır. Katılımcılar, geleneksel medya ile dijital platformlar arasındaki sınırın giderek ortadan kalktığını; sosyal medya, çevrimiçi oyunlar ve kapalı dijital

ağların çocuklar üzerinde doğrudan etki oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda medya ve dijital alan, yalnızca düzenlenmesi gereken bir iletişim alanı değil; aynı zamanda önleyici politikaların merkezinde yer alması gereken kritik bir risk alanı olarak öne çıkmaktadır. Medya ve dijital etkiye dair ortak sorunları aşağıdaki gibidir:

- Şiddet içeriklerinin yaygın ve kontrolsüz şekilde paylaşılması
- Okul içi olaylara ait görüntülerin kurum içinden sızdırılması ve hızla dijital ortama taşınması
- Medyada reyting ve etkileşim odaklı yayıncılığın etik ilkelerin önüne geçmesi
- Şiddet içeriklerine yönelik yaptırımların caydırıcılığının düşük kalması
- Dijital platformlarda içerik kaldırma süreçlerinin yavaş ve bürokratik olması
- Şiddet görüntülerinin ve haberlerinin “modelleme” ve taklit etkisi oluşturması
- Siber zorbalık ve dijital ortamlarda maruz kalınan psikolojik şiddetin artması
- Dijital platformların bazı durumlarda şiddet davranışlarını teşvik eden veya yönlendiren içerikler barındırması
- Çocukların dijital ortamlarda denetimsiz ve rehbersiz şekilde bulunması
- Ailelerin dijital okuryazarlık ve denetim kapasitesinin yetersiz kalması
- Dijital okuryazarlığın yalnızca çocuklara yönelik görülmesi, ebeveyn boyutunun ihmal edilmesi

Toplumsal Dinamikler

Çalıştayda yapılan değerlendirmeler, eğitimde şiddet olgusunun yalnızca bireysel ya da kurumsal faktörlerle açıklanamayacağını; daha geniş toplumsal dönüşümlerle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılar, son yıllarda toplumsal düzeyde yaşanan bireyselleşme, rekabetin artması ve dayanışma kültürünün zayıflaması gibi değişimlerin çocukların davranışlarına doğrudan yansıdığını ifade etmiştir. Bu bağlamda okulda ortaya çıkan şiddet davranışlarının, çoğu zaman toplumdaki genel güven-

sizlik ikliminin ve değerler sistemindeki aşınmanın bir yansıması olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eğitimde şiddetle mücadele, yalnızca okul içi düzenlemelerle sınırlı kalmayıp, toplumsal düzeyde kültürel ve değer temelli bir dönüşümü de gerekli kılmaktadır. Toplumsal dinamiklere dair ortak sorunları aşağıdaki gibidir:

- ↘ Dayanışma kültürünün zayıflaması ve bireyselleşmenin artması
- ↘ Rekabetçi toplumsal yapının çocuklar arasında çatışmayı teşvik etmesi
- ↘ Çocukların akranlarını iş birliği yapılacak bireyler yerine “rakip” olarak görmesi
- ↘ Akran zorbalığının yaygınlaşması ve normalleşmesi
- ↘ Çocukların etiketlenmesi (“riskli çocuk” vb.) ve bunun davranışları pekiştirme riski
- ↘ Toplum genelinde artan güvensizlik duygusunun okul ortamına yansması
- ↘ Değerler eğitiminin (merhamet, vicdan, empati) zayıflaması
- ↘ Aile, okul ve toplum arasındaki bağların zayıflaması ve çocukların yalnızlaşması
- ↘ Şiddetin ani bir davranış değil, birikmiş sosyal ve psikolojik süreçlerin sonucu olması
- ↘ Bölgesel ve sosyoekonomik risk farklılıklarının yeterince dikkate alınmaması

Erken Uyarı ve Önleme

Çalıştay tartışmalarında öne çıkan en kritik başlıklardan biri, eğitimde şiddet olaylarının büyük ölçüde önceden sinyal verdiği ancak bu sinyallerin sistematik bir şekilde değerlendirilip müdahaleye dönüştürülemediği yönündedir. Katılımcılar, birçok vakada çocukların davranışları, söylemleri veya dijital paylaşımları aracılığıyla risk işaretleri ortaya koyduğunu ancak bu işaretlerin kurumsal bir mekanizma içerisinde izlenememesi nedeniyle müdahale fırsatlarının kaçırıldığını ifade etmiştir. Mevcut durumda erken uyarı sistemleri parçalı ve kurumsal sınırlar içinde kalmakta; kurumlar arası koordinasyon eksikliği nedeniyle risklerin takibi sürdürülebilir bir yapıya

kavuşamamaktadır. Bu nedenle erken uyarı ve önleme alanı, yalnızca risk tespiti değil; aynı zamanda bu risklerin izlenmesi, paylaşılması ve zamanında müdahale edilmesini sağlayacak bütüncül bir sistem ihtiyacını ortaya koymaktadır. Erken uyarı ve önlemeye dair ortak sorunları aşağıdaki gibidir:

- Risk sinyallerinin erken tespit edilememesi veya yeterince ciddiye alınmaması
- Risk sinyallerinin tespit edilmesine rağmen sistematik bir şekilde izlenememesi
- Standart müdahale protokollerinin olmaması veya uygulanmaması
- Risk tespiti sonrası “kimin ne yapacağına” dair kurumsal belirsizlik
- Kurumlar arası bilgi paylaşımı ve takip mekanizmalarının yetersizliği
- Müdahale süreçlerinde kurumlar arası koordinasyonun kopması
- Önleyici politikaların yetersizliği ve ağırlıklı olarak olay sonrası müdahaleye odaklanması
- Mevcut veri ve risk analizlerinin (devamsızlık, disiplin vb.) etkin şekilde kullanılmaması
- Erken uyarı sistemlerinin parçalı ve kurumsal sınırlar içinde kalması
- Şiddetin birikimli bir süreç olduğu gerçeğine rağmen, süreç odaklı izleme mekanizmalarının eksikliği

SORUNLARIN SİSTEMSEL NEDENLERİ

Çalıştay kapsamında yapılan değerlendirmeler, eğitimde şiddet olgusunun münferit olaylarla açıklanamayacağını aksine birbiriyle etkileşim içinde olan çok katmanlı sistemsel sorunların bir sonucu olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılar, mevcut yapıda temel sorunun çoğu zaman mevzuat veya politika eksikliği değil; bu politikaların sahada uygulanamaması, kurumlar arası koordinasyonun sağlanamaması ve önleyici mekanizmaların etkin işletilememesi olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda eğitimde şiddet, yalnızca bireysel davranışların değil; aileden okula, dijital ortamdaki kurumsal yapılara kadar uzanan geniş bir sistemin aksayan yönlerinin bir çıktısı olarak değerlendirilmiştir. Sorunların sistemsel nedenleri çalıştayda aşağıdaki başlıklar halinde ortaya konmuştur:

- *Önleyici politika eksikliği:* Mevcut sistem ağırlıklı olarak olay sonrası müdahaleye dayanmakta, risk oluşmadan önce devreye giren mekanizmalar yeterince işletilememektedir.
- *Uygulama ve denetim boşluğu:* Mevzuat ve politika çerçevesi büyük ölçüde mevcut olmasına rağmen, uygulama süreçleri zayıf kalmakta ve denetim mekanizmaları etkin çalışmamaktadır.
- *Koordinasyon eksikliği:* Kurumlar arasında veri paylaşımı, görev dağılımı ve ortak müdahale süreçleri yeterince yapılandırılmamış, bu durum risklerin yönetilmesini zorlaştırmaktadır.
- *Eğitim sisteminin yapısal sorunları:* Disiplin mekanizmaları işlevsizleşmiş, öğrenciler uygun alanlara yönlendirilememekte ve sistem bireysel farklılıkları yeterince gözetmemektedir.
- *Dijitalleşmenin kontrolsüz etkisi:* Dijital ortamların denetimsiz yapısı, şiddetin görünürlüğünü artırmakta, normalleşmesine ve taklit edilmesine zemin hazırlamaktadır.
- *Aile yapısındaki dönüşüm:* Aile içi iletişim zayıflamış, ebeveynlik rolleri değişmiş ve çocuklara yönelik rehberlik ve denetim kapasitesi azalmıştır.

ÇÖZÜM VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

Çalıştayın ikinci oturumunda, eğitimde şiddet olgusuna ilişkin tespit edilen sorun alanlarından hareketle, çözüm ve politika önerileri katılımcıların saha deneyimleri, kurumsal gözlemleri ve uygulamaya dönük değerlendirmeleri doğrultusunda ele alınmıştır. Bu süreçte öne çıkan temel yaklaşım, çözümün tek boyutlu müdahalelerle değil; eş zamanlı, çok aktörlü ve sistem temelli politikalarla mümkün olabileceği yönündedir.

Katılımcılar tarafından dile getirilen öneriler, büyük ölçüde mevcut sistemin tamamen yeniden kurulmasından ziyade; mevcut yapıların daha etkin işletilmesi, uygulama süreçlerinin güçlendirilmesi ve sahadaki boşlukların giderilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Özellikle kurumlar arası koordinasyon, denetim mekanizmalarının işlerliği, erken uyarı sistemlerinin kurulması ve okul temelli destek yapılarının güçlendirilmesi, çözüm önerilerinin merkezinde yer almıştır.

Bu bağlamda çalıştayda geliştirilen politika önerileri; yalnızca eğitim sistemine yönelik değil, aynı zamanda aile, medya, dijital ortamlar ve toplumsal yapı ile ilişkili bütüncül bir çerçevede ele alınmıştır. Öneriler, ağırlıklı olarak önleyici yaklaşımı esas alan, uygulamaya dönük ve sahada karşılığı olan müdahaleler şeklinde şekillenmiştir.

Bu bölümde sunulan politika önerileri, çalıştayda dile getirilen görüşlerin sistematik bir şekilde derlenmesiyle oluşturulmuş olup; eğitimde şiddetin azaltılmasına yönelik uygulanabilir ve sürdürülebilir bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır.

Önleyici ve Erken Müdahaleyi Hedefleyen Politikaları

Çalıştayda geliştirilen çözüm önerileri içerisinde önleyici yaklaşım ve erken müdahale yaklaşımı, eğitimde şiddetle mücadelede en kritik politika alanlarından biri olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, birçok şiddet vakasının ortaya çıkmadan önce çeşitli risk sinyalleri verdiğini ancak bu sinyallerin sistematik biçimde izlenmemesi ve müdahaleye dönüştürülebilmesi nedeniyle sorunların büyüyerek devam ettiğini vurgulamıştır.

Bu çerçevede erken uyarı, yalnızca riskin tespit edilmesiyle sınırlı olmayan; aynı zamanda bu risklerin izlenmesini, ilgili kurumlarla paylaşılmasını

ve zamanında müdahale edilmesini içeren bütüncül bir sistem olarak ele alınmıştır. Bu nedenle çalıştayda önerilen politikalar, bireysel çabaların ötesine geçerek kurumsallaşmış, veri temelli ve sürdürülebilir erken müdahale mekanizmalarının oluşturulmasına odaklanmaktadır. Önleyici ve erken müdahaleyi önceleyen çözüm önerileri aşağıdaki gibidir:

- Okullarda kurumlar arası entegre çalışan erken uyarı sistemlerinin kurulması (okul, sosyal hizmetler, emniyet ve sağlık birimlerinin veri paylaşımıyla)
- Riskli öğrencilerin yalnızca bireysel gözleme değil, devamsızlık, disiplin, akademik performans ve davranış verileri üzerinden sistematik analizlerle tespit edilmesi
- Risk tespiti sonrası standart ve zorunlu müdahale protokollerinin oluşturulması (kimin ne yapacağını netleştirilmesi)
- Tespit edilen risklerin kurumlar arası takip sistemine aktarılması ve sürecin kesintisiz izlenmesi
- Okullarda akran arabuluculuğu, mentörlük ve sosyal beceri programlarının yaygınlaştırılması
- Öğrencilerin öfke kontrolü, empati, çatışma çözme ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı eğitimlerin müfredata entegre edilmesi
- Okul temelli psikososyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi
- Riskli öğrencilerin etiketlenmeden, erken aşamada rehberlik sistemine yönlendirilmesini sağlayacak okul içi tarama mekanizmalarının kurulması
- Okul dışına çıkan veya devamsızlık yapan öğrenciler için takip ve yeniden kazandırma (okula dönüş) mekanizmalarının geliştirilmesi
- Ailelerin sürece dâhil edilmesini sağlayacak zorunlu ebeveyn eğitim ve bilgilendirme programlarının uygulanması

Aile Odaklı Politikalar

Çalıştay tartışmalarında aile, eğitimde şiddetin ortaya çıkmasında ve önlenmesinde en belirleyici aktörlerden biri olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, çocukların davranış gelişiminde aile içi iletişim, ebeveyn tutumları ve de-

netim mekanizmalarının doğrudan etkili olduğunu; bu alandaki zayıflıkların okul ortamına ve akran ilişkilerine yansıdığını ifade etmiştir. Özellikle ailelerin çocukların yaşadığı sorunları erken fark edememesi, rehberlik süreçlerine yeterince dâhil olmaması ve bazı durumlarda süreci inkâr etmesi, risklerin büyümesine neden olmaktadır.

Bu çerçevede aile odaklı politikalar, yalnızca bilinçlendirme faaliyetleriyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda ailelerin sorumluluklarının netleştirilmesini, desteklenmesini ve gerektiğinde denetlenmesini içeren bütüncül bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Çalıştayda öne çıkan öneriler, aileyi sürecin dışında bırakan değil; aksine merkeze alan, aktif katılımını zorunlu kılan ve çocukla olan ilişkisini güçlendiren politika araçlarının geliştirilmesine yöneliktir. Aile odaklı politikalara dair çözüm önerileri aşağıdaki gibidir:

- Ailelere yönelik zorunlu eğitim ve rehberlik programlarının (dijital, yüz yüze, uygulamalı) yaygınlaştırılması
- Ailelerin çocuk gelişimi, dijital riskler ve davranış yönetimi konularında bilinçlendirilmesini sağlayacak sürekli eğitim mekanizmalarının kurulması
- Aile sorumluluğunun hukuki çerçevede daha net tanımlanması ve ihmal durumlarında yaptırımların uygulanması
- Sosyal hizmetlerin riskli aileler için erken aşamada ve proaktif biçimde devreye girmesi
- Okul, rehberlik servisi ve aile arasında zorunlu iş birliği ve takip mekanizmalarının oluşturulması
- Ailelerin rehberlik ve uzman yönlendirmelerine uyumunu izleyen ve gerektiğinde müdahale eden sistemlerin kurulması
- Aile-çocuk iletişimini güçlendiren uygulamalı programlar, ortak etkinlikler ve danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması
- Dijital ortamda çocukların denetimi için ebeveynlere yönelik dijital okuryazarlık ve kontrol araçlarının öğretilmesi
- Riskli durumlarda ailelerin süreci reddetmesini önleyecek izleme ve yönlendirme mekanizmalarının güçlendirilmesi

Eğitim Sistemi Reformları

Çalıştay tartışmalarında eğitim sisteminin mevcut yapısının, şiddetle mücadelede yeterince önleyici ve kapsayıcı olmadığı, aksine bazı durumlarda öğrencileri sistem dışına iten bir işleyişe sahip olduğu vurgulanmıştır. Katılımcılar, özellikle disiplin uygulamalarının işlevselliğini yitirdiğini, öğretmenlerin yetki alanlarının daraldığını ve sistemin öğrencilerin bireysel farklılıklarını yeterince gözetemediğini ifade etmiştir.

Bununla birlikte mevcut yapı, akademik başarıyı merkeze alırken sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimi geri planda bırakmakta, bu durum özellikle risk altındaki öğrencilerin sistem içinde tutunmasını zorlaştırmaktadır. Bu çerçevede eğitim sistemi reformlarına yönelik öneriler, öğrenciyi sistem dışına iten değil; yönlendiren, kapsayan ve çok yönlü gelişimini destekleyen bir yapının oluşturulmasına odaklanmaktadır.

- Disiplin sisteminin caydırıcı, tutarlı ve uygulanabilir hale gelecek şekilde yeniden yapılandırılması
- Disiplin uygulamalarının yalnızca cezalandırma değil, rehabilitasyon ve yönlendirme odaklı hale getirilmesi
- Öğretmen otoritesini güçlendiren ve mesleki yetkiyi koruyan düzenlemelerin yapılması
- Öğretmenlerin şiddetle baş etme, kriz yönetimi ve sınıf içi davranış yönetimi konularında uygulamalı hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi
- Akademik başarı yanında sosyal-duygusal gelişimi esas alan, empati, iletişim, öfke kontrolü ve değerler eğitimi içeren müfredatın güçlendirilmesi
- Okul terkini önleyici olarak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre erken yönlendirme ve alternatif eğitim modellerinin geliştirilmesi
- Okuldan uzaklaştırma yerine öğrenciyi sistem içinde tutan yönlendirme ve destek mekanizmalarının oluşturulması
- Mesleki eğitim ve alternatif eğitim yollarının nitelik ve istihdam bağlantısı güçlendirilerek yeniden yapılandırılması
- Okullarda sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılması ve öğrencilerin aidiyet duygusunu güçlendiren okul ikliminin oluşturulması

Okul Güvenliği

Çalıştayda okul güvenliği, yalnızca fiziksel önlemlerle sınırlı bir alan olarak değil; öğrencilerin risklerinin erken fark edilmesini sağlayan, okul içi ve çevresel unsurları kapsayan bütüncül bir yapı olarak ele alınmıştır. Katılımcılar, mevcut güvenlik uygulamalarının çoğu zaman süreklilik göstermediğini, personel değişiminin sık yaşandığını ve bu nedenle öğrencilerin yeterince tanınmadığını vurgulamıştır.

Ayrıca güvenliğin yalnızca okul sınırları içinde sağlanmasının yeterli olmadığı; okul çevresi, sosyal alanlar ve yerel unsurlarla birlikte ele alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda okul güvenliği, yalnızca kontrol ve denetim değil; aynı zamanda tanıma, izleme ve önleyici müdahale kapasitesi olan bir sistem olarak yeniden ele alınmalıdır. Okul güvenliğine dair çözüm önerileri aşağıdaki gibidir:

- ↘ Okullarda standart, sürdürülebilir ve risk temelli bir güvenlik modeli oluşturulması
- ↘ Güvenlik personelinin sık değişmeyen, öğrencileri tanıyabilecek süreklilikte görevlendirilmesi
- ↘ Risk düzeyine göre okullara yeterli sayıda ve nitelikli güvenlik personeli tahsis edilmesi
- ↘ Okullarda güvenlik personelinin yalnızca fiziksel kontrol değil, erken fark etme ve yönlendirme süreçlerine katkı sağlayacak şekilde konumlandırılması
- ↘ Okul çevresi güvenliğinin yerel yönetimler, emniyet ve ilgili kurumlarla koordineli biçimde sağlanması
- ↘ Okul giriş-çıkışlarının ve çevresinin risk analizine dayalı olarak düzenlenmesi
- ↘ Güvenlik uygulamalarının öğrenciler üzerinde olumsuz psikolojik etki yaratmayacak şekilde dengeli ve pedagojik hassasiyetle yürütülmesi
- ↘ Okullarda güvenlik, rehberlik ve yönetim birimleri arasında sürekli bilgi paylaşımı ve koordinasyon mekanizmasının kurulması

Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Çalıştayda hukuki ve kurumsal yapıya ilişkin en belirgin tespit, eğitimde şiddetle mücadeleyle yönelik mevzuatın büyük ölçüde mevcut olduğu ancak bu düzenlemelerin sahada etkin biçimde uygulanmadığı yönündedir. Katılımcılar, farklı kurumlar arasında imzalanan protokoller ve geliştirilen politikaların kapsamlı olmasına rağmen, uygulama süreçlerinin çoğu zaman bireysel inisiyatiflere bağlı kaldığını ve bu durumun sistemin bütüncül işleyişini zayıflattığını ifade etmiştir.

Bu çerçevede hukuki ve kurumsal düzenlemelerin, yalnızca norm koyan değil; aynı zamanda uygulamayı zorunlu kılan, izleyen ve hesap verebilirliği sağlayan bir yapıya kavuşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda öneriler, özellikle uygulama birliği, denetim mekanizmaları ve kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesine odaklanmaktadır.

- Önleyici adalet yaklaşımının güçlendirilmesi ve çocuğun suça sürüklenmeden önce sisteme dâhil edilmesini sağlayan mekanizmaların geliştirilmesi
- Kurumlar arası koordinasyon mekanizmasının yalnızca protokol düzeyinde kalmayıp zorunlu ve işleyen bir sistem haline getirilmesi
- Eğitim, sosyal hizmetler, emniyet ve adli birimler arasında anlık veri paylaşımına dayalı entegre sistemlerin kurulması
- Uygulamaların denetlenmesine yönelik bağımsız ve etkin izleme sistemlerinin oluşturulması
- Mevzuatın sahada uygulanmasını sağlayacak zorunlu prosedürler ve standart müdahale protokollerinin geliştirilmesi
- Uygulamada keyfiliğin önlenmesi için hesap verebilirlik ve sorumluluk mekanizmalarının güçlendirilmesi
- Çocuk suçluluğunda aile, okul ve ilgili kurumların sorumluluklarının açık ve bağlayıcı şekilde tanımlanması
- Riskli durumlarda sürecin kesintiye uğramaması için kurumlar arası takip ve yönlendirme zincirinin oluşturulması

Medya ve Dijital Alan Düzenlemeleri

Çalıştay tartışmalarında medya ve dijital alan, eğitimde şiddetin yaygınlaşmasında ve normalleşmesinde kritik bir etken olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, özellikle dijital platformlarda şiddet içeriklerinin hızlı ve kontrolsüz biçimde yayılmasının, benzer davranışların tetiklenmesine ve taklit edilmesine zemin hazırladığını vurgulamıştır. Bununla birlikte mevcut hukuki ve teknik müdahale mekanizmalarının, dijital içeriklerin yayılma hızına yetişmekte yetersiz kaldığı ifade edilmiştir.

Bu çerçevede medya ve dijital alan düzenlemeleri, yalnızca içerik denetimiyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda hızlı müdahale, caydırıcılık, platform sorumluluğu ve kullanıcı bilinçlendirmesini içeren çok boyutlu bir politika alanı olarak ele alınmaktadır. Çalıştayda geliştirilen öneriler, özellikle çocukların dijital ortamlarda maruz kaldığı riskleri azaltmaya yönelik etkin, hızlı ve uygulanabilir düzenlemelerin oluşturulmasına odaklanmaktadır.

- Şiddet içeriklerinin paylaşımına yönelik daha hızlı ve caydırıcı yaptırımların uygulanması
- Dijital platformlar için ulusal düzeyde bağlayıcı denetim ve sorumluluk mekanizmalarının oluşturulması
- Zararlı içeriklere karşı anlık müdahale ve içerik kaldırma süreçlerinin hızlandırılması
- Şiddet içeriklerinin yayılmasına aracılık eden kullanıcılar ve hesaplar için etkin izleme ve yaptırım sistemlerinin kurulması
- Çocuklara yönelik içeriklerde ulusal derecelendirme ve denetim sistemlerinin geliştirilmesi
- Dijital okuryazarlık eğitimlerinin yalnızca öğrencilere değil, aileleri de kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması
- Çocukların dijital ortamlarda korunmasına yönelik etkin içerik filtreleme ve ebeveyn kontrol sistemlerinin yaygınlaştırılması
- Şiddet içeriklerinin medya ve sosyal platformlarda normalleştirilmesini önleyici yayın ilkelerinin uygulanması

Toplumsal ve Kültürel Politikalar

Çalıştay tartışmalarında eğitimde şiddet olgusunun yalnızca okul veya birey temelli bir sorun olmadığı, daha geniş toplumsal ve kültürel dinamiklerle doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Katılımcılar, son yıllarda dayanışma kültürünün zayıflaması, bireyselleşmenin artması ve değer aktarım süreçlerindeki kırılmaların çocukların davranışlarına yansıdığını ifade etmiştir. Bu durum, akran ilişkilerinde çatışmayı artırmakta ve şiddet davranışlarının normalleşmesine zemin hazırlamaktadır.

Bu çerçevede toplumsal ve kültürel politikalar, yalnızca eğitim sistemi içinde değil; aileden topluma uzanan geniş bir alanda, değer temelli ve ilişki odaklı bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Çalıştayda geliştirilen öneriler, çocukların sosyal bağlarını güçlendiren, aidiyet duygusunu artıran ve kapsayıcı bir toplumsal yapı oluşturmaya yönelik politika araçlarına odaklanmaktadır.

- Dayanışma, empati, merhamet ve sorumluluk gibi değerleri merkeze alan değerler eğitiminin güçlendirilmesi ve toplumsal düzeyde yaygınlaştırılması
- Akran ilişkilerini güçlendiren, iş birliğini teşvik eden sosyal, kültürel ve sportif programların yaygınlaştırılması
- Çocukların aidiyet duygusunu artıracak okul ve toplum temelli ortak etkinliklerin geliştirilmesi
- Çocukların “riskli” veya “problemlı” olarak etiketlenmesini önleyecek kapsayıcı ve destekleyici eğitim politikalarının uygulanması
- Dezavantajlı bölgelerde çocuklara yönelik eşit fırsatlar sunan sosyal destek ve gelişim programlarının artırılması
- Aile, okul ve toplum arasındaki bağları güçlendiren çok paydaşlı sosyal projelerin geliştirilmesi

EYLEM PLANI

Çalıştay kapsamında geliştirilen politika önerilerinin uygulanabilirliğini artırmak amacıyla, öneriler kısa, orta ve uzun vadeli bir eylem planı çerçevesinde ele alınmıştır. Bu planlama, eğitimde şiddetle mücadelede hem acil müdahale gerektiren alanların hızlı şekilde ele alınmasını hem de yapısal dönüşüm gerektiren politikaların kademeli olarak hayata geçirilmesini amaçlamaktadır.

Eylem planı, mevcut sorunların niteliği ve müdahale gereksinimleri doğrultusunda; kısa vadede hızlı etki oluşturacak önlemler, orta vadede kurumsal kapasiteyi güçlendirecek adımlar ve uzun vadede ise sistemsel dönüşümü sağlayacak politikalar şeklinde yapılandırılmıştır.

Kısa Vadeli (0–1 yıl)

- Okullarda risk haritalarının oluşturulması ve riskli alanların belirlenmesi
- Medya ve dijital içeriklere yönelik denetim ve müdahale süreçlerinin hızlandırılması
- Rehberlik ve psikososyal destek hizmetlerinin kapasitesinin artırılması

Orta Vadeli (1–3 yıl)

- Kurumlar arası veri paylaşım ve erken uyarı sisteminin kurulması
- Ailelere yönelik eğitim ve bilinçlendirme programlarının yaygınlaştırılması
- Okul güvenliği için standartların belirlenmesi ve uygulamaya geçirilmesi

Uzun Vadeli (3+ yıl)

- Eğitim sisteminin sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimi merkeze alan yapıya dönüştürülmesi
- Önleyici adalet yaklaşımının kurumsallaştırılması
- Dijital ekosisteme yönelik kapsamlı ve sürdürülebilir düzenleyici yapının oluşturulması

SONUÇ

Çalıştay kapsamında yapılan tartışmalar ve paylaşılan saha deneyimleri, eğitimde şiddet olgusunun tekil ve okul içi dinamiklerle açıklanamayacak ölçüde karmaşık ve çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu açık biçimde ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, şiddetin yalnızca eğitim kurumlarının sınırları içinde üretilen bir sorun olmadığını; aksine aile yapısı, toplumsal ilişkiler ağı, medya ve dijital ortamlar ile kurumsal işleyişlerin keşişiminde ortaya çıkan sistemsel bir olgu olduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda okul, şiddetin kaynağı olmaktan ziyade, farklı risk faktörlerinin keşiştiği ve görünür hale geldiği bir alan olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla eğitimde şiddetle mücadelede yönelik politikaların yalnızca okul içi düzenlemelerle sınırlı kalması, sorunun çözümünde yetersiz kalmaktadır. Çalıştay bulguları, okulun tek başına hareket eden bir kurum değil; sosyal hizmetler, güvenlik birimleri, sağlık sistemi ve aile yapısıyla bütünleşik bir sosyal refah sistemi bileşeni olarak ele alınması gerektiğini güçlü biçimde ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede, özellikle okul temelli müdahalelerin sosyal hizmet perspektifiyle yeniden yapılandırılması önem kazanmaktadır. Okul sosyal hizmeti uygulamaları, risk altındaki çocukların erken tespiti, aile ile okul arasındaki iletişimin güçlendirilmesi ve çoklu risk faktörlerinin eş zamanlı olarak ele alınması açısından kritik bir araç olarak öne çıkmaktadır. Çalıştayda dile getirilen görüşler, psikososyal destek mekanizmalarının yalnızca rehberlik hizmetleriyle sınırlı kalmaması gerektiğini; aksine sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve diğer ilgili profesyonellerin aktif katılımıyla çok disiplinli bir yapıya kavuşturulmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle okul güvenliği kadar, hatta uzun vadede ondan daha etkili olacak şekilde, okul temelli sosyal destek ve müdahale sistemlerinin güçlendirilmesi temel bir politika önceliği olarak değerlendirilmelidir.

Öte yandan çalıştayın en önemli çıktılarından biri, mevcut yaklaşımın büyük ölçüde olay sonrası müdahale ve yaptırım odaklı olduğu; buna karşılık önleyici ve erken müdahale mekanizmalarının yetersiz kaldığı yönündeki ortak tespittir. Bu durum, eğitimde şiddetle mücadelede paradigma değişimini zorunlu kılmaktadır. Katılımcılar, yaptırım temelli politikaların tek başına yeterli olmadığını; riskleri ortaya çıkmadan önce tespit eden, izleyen ve yöneten bütüncül bir sistemin inşa edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bu doğrultuda çözüm yaklaşımının;

- erken uyarı ve önleme mekanizmalarını merkeze alan,
- kurumlar arası koordinasyonu zorunlu kılan,
- aileyi sürecin aktif bir paydaşı haline getiren,
- dijital ve toplumsal risk alanlarını kapsayan ve
- en önemlisi çocuğu sistem içinde tutmayı hedefleyen

çok katmanlı ve bütüncül bir yapıda kurgulanması gerekmektedir.

Sonuç olarak, eğitimde şiddetle mücadele yalnızca eğitim politikalarının değil; aynı zamanda sosyal politika, çocuk koruma sistemi ve toplumsal yapı ile doğrudan ilişkili bir alan olarak ele alınmalıdır. Bu nedenle etkili bir mücadele için, okulun merkezde olduğu ancak onunla sınırlı kalmayan; sosyal refah sisteminin tüm bileşenlerini kapsayan, koordineli ve sürdürülebilir bir politika yaklaşımının hayata geçirilmesi kaçınılmazdır.

Çalıştayın ortaya koyduğu temel ihtiyaç, yaptırım odaklı ve parçalı müdahale anlayışından; önleyici, bütüncül ve sistem temelli bir modele geçiştir. Bu dönüşümün sağlanması, yalnızca şiddet vakalarının azaltılmasına değil; aynı zamanda çocukların sağlıklı gelişimini destekleyen, kapsayıcı ve güvenli bir eğitim ekosisteminin inşasına katkı sunacaktır.

SEMPOZYUMDAN KARELER

